

УДК 005.936.3:355.01(477)

БЕЗПЕКА ТА СТАБІЛЬНИЙ РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Василь Гуцуляк

аспірант 1-го року навчання,

*Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу (Україна)*

У контексті сучасної геополітичної ситуації, де військові конфлікти та кризові ситуації можуть виникати в будь-який час, забезпечення безпеки держави та стабільного розвитку її економіки є основою для кожної країни. У цьому контексті важливо, щоб держави чи організації мали можливість ухвалювати стратегічні рішення та дії відповідно до власних інтересів, незалежно від інтересів інших країн або організацій.

Під час війни інститути, явища, системи й механізми змінюються та підлаштовуються під воєнний час [2, С. 39].

Стратегічні підприємства є основою економіки будь-якої держави, оскільки вони забезпечують виробництво та постачання критично важливих товарів і послуг для життєдіяльності нації. У разі війни вони стають особливо важливими, оскільки можуть забезпечити потреби військових і національну безпеку. Стратегічні підприємства стають головним джерелом збройних сил, а також забезпечують первинні потреби, такі як надійне логістичне забезпечення армії, виробництво товарів та забезпечення населення. Прикладом є те, що на сьогодні країни ЄС підтримують функціонування логістичної інфраструктури, особливо в питанні забезпечення гуманітарних вантажів, встановлення без дозвільного проїзду для перевізників, а також організації роботи логістичних хабів для ефективного керування перевезеннями тощо [4, С. 117].

Водночас стратегічні підприємства мають важливе значення для забезпечення економічної стабільності, стійкості та національної безпеки. Розвиток економіки в умовах воєнного часу потребує чіткої державної стратегії, де успіх залежить від злагодженості й системності державної економічної політики та її спрямованості на конкретні показники якісних змін [1].

До основних напрямів діяльності стратегічних підприємств у час війни належать такі:

- Виробництво зброї та бойової техніки. Війна потребує великої кількості зброї та техніки, тому стратегічні підприємства можуть переорієнтувати виробництво на вироблення озброєння й необхідного обладнання для армії.
- Енергетика. Енергетична інфраструктура є важливим складником воєнних дій. Стратегічні підприємства, які забезпечують енергетику (нафтогазова промисловість, електроенергетика), мають бути надійним джерелом забезпечення енергії для потреб армії та мирних жителів
- Харчова промисловість. Забезпечення населення їжею є важливим завданням у час війни. Стратегічні підприємства, що займаються виробництвом харчових продуктів, можуть бути задіяні в забезпеченні населення та армії продуктами харчування.
- Транспорт. Транспортна інфраструктура є важливим складником воєнних дій. Стратегічні підприємства, що забезпечують транспортну інфраструктуру (авіацію, залізницю, автотранспорт, пошту), можуть бути задіяні в транспортуванні військового вантажу, армії та населення.
- Інформаційні технології. Інформаційна безпека стає дедалі важливішою у війні. Стратегічні підприємства, що займаються розробленням і впровадженням інформаційних технологій, можуть бути задіяні в забезпеченні інформаційної безпеки та проведенні кіберзаходів, особливо в умовах гібридної війни.
- Медична промисловість. Війна може спричинити значну кількість поранень і хвороб. Стратегічні підприємства, які займаються виробництвом медичного обладнання й медикаментів, можуть бути задіяні в забезпеченні медичної допомоги військовим і населенню
- Розвідка та контррозвідка. Стратегічні підприємства, що займаються розвідкою та контррозвідкою, можуть бути задіяні в зборі та аналізі розвідувальної інформації, виявленні та протидії шпигунській діяльності агресора
- Комунікації. Забезпечення зв'язку є важливим аспектом воєнних дій. Стратегічні підприємства, що займаються розробленням та виробництвом засобів зв'язку, можуть бути задіяні в забезпеченні надійного зв'язку між військовими підрозділами, в протидії агресору та зв'язку для населення.

У сучасних умовах ведення гібридної війни важливим аспектом залишається впровадження інноваційних технологій і цифровізація, що суттєво підвищує ефективність і продуктивність стратегічних підприємств. А це є надважливо в час війни. До прикладу, використання штучного інтелекту прискорює швидкість обробки даних під час визначення динамічних військових цілей, ефективно забезпечує процес ухвалення тактичних рішень;

застосування сучасних безпілотних літальних апаратів та дронів зберігає життя тисячам військовим. Добра поінформованість завдяки механізму комунікації взаємодії як влади, так і суспільства дає змогу уникнути або пом'якшити перебіг низки кризових ситуацій у суспільстві, економіці, політиці, системі державного управління тощо [3, С. 70].

Загалом, стратегічні підприємства є дуже важливими для економіки під час війни, але вони також можуть мати деякі недоліки, які можуть обмежити їх ефективність:

- залежність від зовнішнього ринку. Деякі стратегічні підприємства можуть бути залежні від імпортованих матеріалів, частин або технологій, що може стати перешкодою у виробництві товарів під час війни;
- вразливість до ворожих атак. Важливі стратегічні підприємства можуть стати метою ворожих атак, що може призвести до їх знищення або значних пошкоджень;
- потреба у великій кількості робочої сили. Під час війни може бути складно знайти достатню кількість кваліфікованої робочої сили для підтримки роботи стратегічних підприємств, що може спричинити скорочення виробництва та зниження якості продукції;
- фінансові обмеження. Війна може призвести до зменшення фінансування державних підприємств, що може спричинити скорочення виробництва та зменшення кількості персоналу;
- низька мобільність. Стратегічні підприємства можуть бути обмежені у своїй мобільності, що може ускладнити їх пересування в разі необхідності перенесення виробництва в іншу локацію;
- екологічні проблеми. Деякі стратегічні підприємства можуть мати негативний вплив на довкілля, що може стати проблемою в разі війни, коли екологічна стійкість є важливою для забезпечення життя населення чи територій;
- відсутність інновацій. Під час війни може бути складно забезпечити розвиток нових технологій та інновацій на стратегічних підприємствах, що може обмежити їх ефективність у довгостроковій перспективі;
- конкуренція. Під час війни можуть з'явитися конкуренти, які намагатимуться зайняти позиції на ринку, що може призвести до зменшення продажів та прибутків стратегічних підприємств;
- зниження якості продукції. Війна може призвести до зменшення якості продукції, оскільки підприємства можуть стикатися зі збільшенням обсягів виробництва та скороченням кількості кваліфікованої робочої сили;
- нестабільність ринку. Війна може призвести до зниження попиту на продукцію, що може стати проблемою для стратегічних підприємств,

які мають великий обсяг виробництва і залежать від стабільного попиту на ринку.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б. Якими мають бути стратегічні напрями відбудови національної економіки. Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/1/691022/>
2. Ватченко Б. С., Шаранов Р. С. Антикризове управління підприємством в умовах війни. Економічний простір. 2022. № 182. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/182-5>
3. Назаренко О. А., Озарко К. С. Виклики та стратегічні пріоритети публічного управління України в умовах війни. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33(72), № 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.4/11>
4. Полянська А. С., Мартинець В. Б., Кабан О. В. Оптимізація ланцюга постачання на підприємстві в умовах кризових явищ. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2022. Т. 2, № 18. DOI:10.15330/apred.2.18.112-127
5. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL : <https://www.president.gov.ua> (дата звернення: 25.03.2023).